

Dr Nikola Moravčević

Pavić... Ali u to šta mlađa generacija piše nemam baš nekog obimnijeg uvida. Nedavno sam čitao Basaru i Bratića koji su izgleda prilično popularani tamo. Na internetu uglavnom prelistam novine, Politiku, Vreme i Glas Javnosti.

Koji je vaš omiljeni pisac?

Moj omiljeni pisac je bio i ostao Tolstoj.

Završili ste Pozorišnu akademiju u Beogradu, magistrirali režiju na Čikaškom Umetničkom institutu, a onda ste doktorirali Svetsku književnost. Osnivač ste i Srpske katedre na slavističkom odseku pri Iliojnskom Univerzitetu u Čikagu, recite nam nešto više o tim počecima?

Ja sam u Ameriku došao kao mlad čovek 1955. godine. Pošto sam završio Pozorišnu akademiju na Univerzitetu u Beogradu, hteo sam da se bavim tim poslom i u Čikagu. Dobio sam diplomu magistra režije na Čikaškom Umetničkom Institutu, ali tada sam shvatio da američko pozorište nema nikakve sličnosti sa evropskim. Meni se nije dopao američki pristup pozorištu. Srbija je imala putujuća pozorišta krajem devetnaestog veka i mi smo to davno prevazišli. Onda sam sa preporukom Umetničkog instituta upisao doktorat na Viskonsinskom Univerzitetu u Medisonu. Doktorirao sam na odseku Svetske književnosti i dobio prvi posao na jednom Koledžu u državi Mizuri. Tamo sam proveo dve godine i u tom periodu sam napisao i objavio dosta. Nakon toga sam 1966. godine prešao na Iliojnski Univerzitet. Prve dve godine predavao sam Svetsku književnost na Engleskom odseku. Tada me je pozvao dekan i rekao da bi Univerzitet osnovao Slavistički odsek, jer u Čikagu ima dosta slovenskog življa, i ponudio mi posao šefa tog odseka. Prihvatio sam tu ponudu iako su mi tad nagovestili da ne žele da taj odsek bude veliki. No ja sam počeo sa ruskim programom, koji je njih, naravno, ponajviše interesovao zbog Hladnog rata. Potom sam administraciji objasnio da se polje slavistike sastoji iz tri dela: istočno slovenskog, to su Rusi, Belorusi i Ukrajinci, zatim zapadno slovenačkog, to su Poljaci, Česi i Slovaci i Lužički Srbi, i na kraju južno slovenačkog, a to su Srbi, Hrvati, Slovenci, Makedonci i Bugari. Dekan se prvo zaprepastio da toliko različitih književnosti i jezika ima na Balkanu, pa mi je za početak predložio da počnem samo sa

ruskim i poljskim programom, a da za ostalo krenemo ako vidimo da ovo ima uspeha. Nakon dve godine se pokazalo da taj projekat ide jako dobro, pa sam predložio da dodamo i srpski program. Međutim, pošto su mi rekli da Univerzitet nema dovoljno para za tako nešto, predložio sam da skupim polovinu potrebnih sredstava iz srpske zajednice ako Univerzitet obeća drugu polovinu. A ako se nakon tri godine rada taj program pokaže uspešnim, tražio sam da se Univerzitet obaveže da će ga prebaciti na državni budžet. I taj je predlog prihvaćen. Samo to se zbililo u vreme najgoreg srpskog verskog raskola i podele na Federalce i Raskolnike, te sam imao muke da te pare skupim, jer nijedna strana nije htela da ima ništa zajedničko sa drugom. Teškom mukom sam ipak prebrodio te probleme i srpska zajednica je obezbedila negde oko 45,000 dolara za tri godine, dok je Univerzitet uložio isto toliko. Nakon tri godine državna komisija je proglasila program veoma uspešnim i tad je prebačen na državni budžet. U to vreme je naš Slavistički odsek, po broju studenata bio najveći u zemlji te sam na osnovu toga uspeo da mu dodam i postdiplomske studije magistarskog i doktorskog stepena u svim oblastima slovenskih jezika i književnosti i slovenske lingvistike. Pošto sam u to vreme unapređen u Prorektora,

prepustio sam Slavistički odsek Biljani Šljivić, a ja sam prešao u Rektorat, gde sam proveo sledećih deset godina.

Bili ste osnivač i dugogodišnji urednik časopisa "Srpske studije"?

To je bilo vezano sa osnivanjem akademskog društva za srpske studije, kome je bilo potrebno svoje glasilo. Oko stvaranja naučnog društva tada smo najagilniji bili profesori Vasa Mihailović, Mateja Matejić i ja. Uredništvo časopisa je uglavnom dopalo meni zato što sam ja tada bio jedini od nas koji je raspolagao prilično velikim univerzitetskim administrativnim budžetom u koji su se i troškovi tog glasila mogli nekako udenuti. Tako smo dobili jedini naučni časopis u Americi posvećen srpskoj kulturi. Izlazio je prvo 4 puta godišnje, a kasnije dva puta zbog nedostatka para. Ja sam ga uređivao punih 15 godina, sve do 1995. godine kada sam počeo da se ozbiljno bavim književnošću, te sam zbog toga bio primoran da dam ostavku. I na kraju, pre dve i po godine sam otišao u penziju.

Kako objašnjavate izumiranje Srpske katedre na Slavističkom odseku u poslednjih par godina?

U moje vreme nije bilo teško dobiti novac od organa federalne vlasti iz Vašingtona, zbog politike i Hladnog rata sa Rusijom. Sada im je više stalo do kineskog

nego do ruskog, pa sam zato često upozoravao svoje kolege da se odsek mora za pomoć okretati sve više ka slovenskim zajednicama koje ga okružuju. Brine me da je odsek sada prilično manji nego što je bio jer institucija jednostavno ne zamenjuje profesore kada odlaze u penziju. Kada sam ja ostavio odsek Biljani Šljivić, na njemu je radilo 15 profesora i na kursovima je bilo oko 750 studenata. Sada mislim da imaju oko osam ili devet profesora, a na kursovima oko 350 studenata.

U vreme osnivanja odseka mnogo smo radili na sakupljanju knjiga, nešto sredstava za to smo dobili od države, nešto putem legata, a nešto od privatnih darodavaca. Sada univerzitetska biblioteka ima oko petnaest hiljada knjiga iz oblasti slavistike, a kad sam ja formirao odsek nismo imali ni jednu. Imamo skoro sve iz srpske književnosti tako da se mlade generacije koje dolaze da studiraju ne mogu požaliti na nedostatak knjiga.

I pored svih problema ipak se nadate da će odsek opstati?

Pa ja mislim da hoće, jer u Čikagu danas ima Srba više nego ikada. Važno je održati postdiplomske studije. Po mojoj proceni, Univerzitet sada ne odvaja dovoljno sredstava za potporu postdiplomskih studija u sferi humanistike. To je, ja mislim, trenutno najveći problem.

Koliko može srpska zajednica da pomogne finansijski?

Koleginica Biljana Šljivić mi je pre nekog vremena rekla da su krenuli sa kampanjom da se ostvare dovoljna sredstva kako bi se Srpska katedra ustoličila na Univerzitetu za sva vremena. Mislim da Srbi u tome treba da se ugledaju na primer Litvanaca, čija zajednica u Čikagu ne broji više od 75 hiljada članova, a još u moje vreme sakupili su za stalnu katedru milion dolara. Na taj način su trajno ustoličili svoj program na Slavističkoj grupi. Tad je Univerzitet tražio milion dolara doprinosa za stvaranje stalne katedre. A sada su podigli cenu na milion i po. Pitam se ponekad može li srpska zajednica da za to skupi toliko para, jer sam svestan koliko nerešenih problema se nakupilo i u zemlji i u dijaspori u toku zadnjih deset godina.

Tamo gde mnoge ruke traže pomoć za sve vrste ljudske patnje i nemaštine, teško je odlučiti šta je preče, pa i to otežava i odugovlači ovakvo stanje stvari. Postoji i drugi fenomen koji vredi pomenuti. Starije generacije imaju osećaj za svoju zemlju, za svoj jezik i kulturu. A primetio sam da prva generacija srpske dece rođene ovde na različite načine jednostavno beži od svojih korena, jer tek kada njeni pripadnici dođu u neke zrele godine onda počnu da se raspituju o svojim korenima, jeziku i istoriji. A tada je za znanje jezika kasno. Imam dosta visokoobrazovanih prijatelja i poznanika čija deca ne znaju ni reči srpskog. A to je, bar ja tako mislim veoma veoma tužno.

Milan Đuričković

